

Վանո Սիրահեղյան

Տղամարդիկ

Բ

անակից գալով՝ Հարութի առաջին գործը հոր շիրիմին քար քաշելը եղավ: Հետո ամուսնացավ: Թե՞ ամուսնացավ, հետո քար քաշեց . . . Ըստ երեւույթին այդ երկու գործը տարավ զուգահեռ . մեկը մյուսին չխանգարող, ավելին՝ իրար լրացնող քաներ էին:

Հազար ոուրլով կամ պիտի քար քաշես հանգուցյալիդ վրա, կամ հարսանիք անես՝ թեթև, եւ Հարութը հարսանիք չարավ: Պատճառը, սակայն, շինգումարտակում վաստակած հազարի քշությունը չէր սոսկ . ամուսնության կարգով ընթացքը խնամախոսությունից մինչեւ հարսանիք կտեւեր երկար, զուցեն տարի տեւեր, այնինչ ժամանակ արդեն չկար, բանակի տարիների տեղը հարկավոր էր հանել:

Տապանագիրը ստորագրեց՝ որդիներից: Երկմտանք չունեցավ: Եղբորից նեղացած էր գերեզմանը անքար թողնելու համար, քայց զիտեր՝ նեղարտությունը օրերինն է, գիրը՝ դարերինը:

Քարը ավանդական սեղան էր, երիզները ժապավեն հանած, ուղիղ տատ ու պապի շիրմաքարերի չափսին: Դա նրա առաջին իսկական գործն էր: Որբացած տղամարդու առաջին գործը դա պիտի լիներ:

Տանը զառ մորթեց օգնական տղերքի համար, օղորմաթասն առավ ու խոսեց, խոսեց այն հանգով, որով հայրը կխոսեր, խմեց հոր կենացը, բոլոր անցողաց

կենացը եւ խմելու անսովոր էր՝ հարբեց: Հարբեց եւ արտասվեց տղամարդավարի կարծ ու խոշոր արցունքներով:

Առավոտը սիրտը թեթեւ ու հպարտ էր հոգին: Գալիքը պարզ էր ձեռքի հինգ մատերի նման . տուն էր շինելու, խաղողի ու խնձորի այգի էր զցելու, տարին մեկ մատադ էր անելու զավակների անփորձանք կյանքի համար, նրանց ուսումի ու արհեստի էր տալու, պսակելու՝ հարսանիքներին պարելու էր հայրական ծանրումեծ պարով, թռոներ էր տեսնելու, գուցենի՝ ծոռներ եւ գնալու պառկելու էր նախնիների կողքին, կանաչ լանջի տակ, սնձի ծառից մարդաբոյ հեռու:

Մինչդեռ հետը զորացրված տղերը խնջույքների մեջ էին (այցելում էին հարազատներին, ընդունում էին հարազատներին, գյուղի հանդերում աղբյուր չմնաց, որի վրա զառ չմորթեն), այդ ընթացքում ոչ մի բանից եւ չմնալով՝ Հարութը հայրական տան տանիքը նորոգեց, եւ հարսնացուն արդեն աշքի առաջ ուներ:

Աղջիկը ոտքից գլուխ թեթեւ էր, հասակը տեղը, ծամերը՝ փափուկ, ճակատը՝ մաքուր, աշքերը . . . Աշքերը արժեն, որ դրանց մասին հատուկ խոսվի: Այդ ճակատի տակ (եթե միայն ճակատն ես տեսել) դժվար է ենթադրել ուրիշ աշքեր: Բաց ու բարձր, քիչ եւ զնացող այդ ճակատին եթե չհարեն մոխրագույն ու խոշոր աշքեր, ճակատը կդիտվի կնոշն անհարիր ճաղատի սկիզբ, եւ դիմագծերի դաշնությունը չի կայանա: Ինչքան էլ խոշոր՝ այդ աշքերը դեմքի վրա գերիշխող չեն: Դրանք չեն սառում մտասեեն, չեն բոցկլտում հանկարծակի բռնկումով, այլ ամոքիսածորեն խուսափուկ են: Նման աշքերը իրենց հոգուց գաղտնիք չունեն, եւ կոպերը կարծես իշնում են հոգու վրա: Իշնում են այնպես, որ հոգու բիբը մերկ չմնա:

Եվ տղամարդկանց սրտին են խփում:

Հին, անողորս ժամանակներում այդպիսի կանանց պահում էին զնդան-ննջարաններում, եթե յոթ փակին չէին վստահում, պահ էին տալիս սրտները մեռած ներքինիներին, սիրեկանները խողիխողում էին նրանց տարաբախտ ամուսիններին, ամուսինները մեղքի մեջ ծաղկած նրանց մարմինը լողացնում էին սիրեկանների խիզախ արյան մեջ, նրանց պատճառով

պատանիները վերջ էին տալիս իրենց կյանքին — հարուստները թույն էին ընդունում, աղքատները մահ էին որոնում՝ որը պատահի, որովհետեւ նրանց սերը սնունդ է առնում ինքը իրենից, չի տեղափորվում ամուսնական սուր մահիճում, մահացու շատ է մահկանացու մեկ տղամարդուն:

Ճակատագրական այդ էակներից մի ընտանիքում չորսը կային . չորս փորձություն դրացի տղերի համար, ծնողների գլխին չորս փորձանք, որոնց շտապ հարկավոր էր ամուսնական լծի տակ քաշել: Բայց աղքատ տան հարսնաքարին մատուոն է նստում: Ու թեպետեւ աղջիկներից յուրաքանչյուրի գեղեցկությունը չորս հարսնացուի օժիտ արժեք՝ իրենք էլ վրան, մոտ ապրողները աղքի մեջ ծլած սունկերի նման շողշողացող գեղեցկուիհներից թունավոր հոտ էին առնում, համենայն դեպս՝ նրանց պնչերին նախ խփում էր աղքի հոտը: Եվ այն էլ կար, որ աղջիկների մոր երիտասարդությունը ոչ ոք չգիտեր, նա հարս էր եկել ուշ տարիքում, հեռու տեղից, եկել էր զիշերը նստած — առավոտը հայտնաբերված ձյան նման, որ մինչեւ կեսօր պիտի տրորվեր զյուղի՝ ցեխ սարքող անցուղարձից, բայց մինչեւ զյուղի ցեխից լլկվելը նա չորս ճերմակ ուղեր էր ծնել, խառնել զյուղի քսու հոտին, տենչացել ու չէր կարողացել ամուսնու հլու խառնվածքից իր ընդերքում հոգի տալ ու աշխարհ բերել մի կապուտաչյա, շճաքող մաշկով, ձիգ մի տղա՝ այս զյուղին նախազահացու, մեծ ժողովների պատզամավոր, զյուղի անլվա դեմքը պարզ անող ներկայացուցիչ, — չէր կարողացել ամուսնուց քամել նման ապագա առաջնորդի, իսկ ծուռվիզ տղա չէր կամեցել, աշխարհ էր բերել չորս սպիտակամաշկ աղջիկների, որոնք զյուղի գորշ առօրյայում անմարդկայնորեն աչք էին ծակում . ուստում էին ամենքի նման, բայց լցվում էին ձեռնասուն որպես, քայլում էին նույն արեւի տակ, զարկվում էին նույն քամիներից, քաղհանում էին՝ մորը օգնելով, հող էին փորում՝ հորը օգնելով, պտղի էին զնում, թութուն էին շարում, աշխատում էի աշխարհ չեկած երեսփոխան եղբոր տեղ էլ, — բայց նրանց մաշկը սիրո գույն ուներ, նրանց արյունը երեւի թե շրջանառվում էր երից արագ՝ ներսից լվալով դրսի կեղտը ու նրանց վերքը լավանում էր մի զիշերում, սպին չըվում էր շաբաթը շանցած եւ երբ չորսով մի տեղ էին լինում, զյուղին հասնող աստծու լույսը բեւեռվում էր մի կետի վրա, երբ հանդերում ցրված էին լինում, խոտ ու թփերում առկայժում էին՝ խաշխաշի ծաղիկ, իսկ զյուղի տրտում փողոցներում նրանց դեմքերը շողը էին արձակում եւ պատուհաններին ճերմակ վարագույր ունեցող կանայք լվացրի

տաշտում տրորում էին տղամարդկանց անմարուր, փնթի ձեռքերով դաշված կտավ ու մետաքս, ամուսնացած տղամարդիկ թթվում էին ախտավոր բիճերի նման, նշանվածները առիթ էին փնտրում միությունը լուծարելու, պատանիները դիվուտում էին ամոան կեսօրվա բերանը ընկած մոզիների պես, — եւ զյուղի գորեղ, իգական կեսի չկամությունը ծանրանում էր աղջիկների թեթև շնչին, նրանց զատում էր զյուղի տոհմիկ ազգակցությունից, կարծես լինեին այլադավան, որոնց զալու հարդ էին տանելու այլ մոլորակից, եւ նրանց մայրը, որ կուահում էր տղամարդկանց թունդ կրքերի ու կանանց աճող թշնամանքի թունավոր դաշտում փթթող իր սիրունների բախտի խեղումը, ինքը տքնելով՝ փորձեց, ջանաց, կաշվից դուրս եկավ, որ աղջիկներին ուսումի կապի, ուղարկի քաղաք, որ նրանք այնտեղ, անցյալ չունեցող հավասարների մայրաքաղաքում բախտի տիրանան, բայց աղջիկները գրի, գիտության իմաստը չհասկացան, գրքերի վրա կենտրոնանալ չկարողացան, որովհետեւ եթե տնից դուրս չքոչեին առիթ-անառիթ, հավքի նրանց սիրտը կպայթեր, եթե նստեին գրքերի առաջ, զյուղի լույսը կպակասեր, համատարած գորշությունից տղամարդկանց աչքի լույսը կխավարեր, — համենայն դեպս, տանը նստել չի կարող նա, ով դուրսը մեկ, երեք, տասը սպասող ունի, ով ստեղծված է ժողովրդի աչքի համար եւ ուրեմն կնոջը շեղող սատանան, որ համայնական սիրո, կրքի բեւեռումն է մի կետի վրա, չէր թողնելու, որ աղջիկների տիաս միտքն ու հուժկու բնազդը նվիրվածորեն կենտրոնանա սիրո միակ, սրտառուչ հնչող լարի վրա:

Այնինչ նրանց հայրը կարծում էր՝ աղջիկները դեռ երեխա են: Կարծում էր, թե մանկական խաղի շարունակություն է տղերքի հետ իր աղջիկների աշրունքի խաղը: Եվ երբ մեծին զազամուղի վարորդը տարավ, երբ ամիս չանցած՝ միջնեկը փախավ, հայրը հա քշում էր, որ միլիցիա գնա:

Մայրը ասաց. — Իզուր մի գնա: — Երեխաներին տարել ով գիտի . . . — Նրանք արդեն երեխաներ չեն, — լացեց մայրը:

Հայրը ուզում էր քսան տարի կոկորդում մնացած հարցը տա կնոջ անցյալի վերաբերյալ, բայց զգաց, որ չիմանալը իրեն կփրկի: Եվ հոր խոռված ոգուն մեծ սփոփանք էր խնամախոսների այցելությունը երրորդի համար:

Երրորդի, բայց որի՞ համար էր եկել, խնամախոսը չէր հասկանում: Հարութը ասել էր՝ մեկը տասնոթ, մյուսը կինի տասնյոթ տարեկան: Մեջների սիրունին — ասել էր: Բայց երկուսն էլ գեղեցկուիի էին եւ տարիքով անջոկելի: Նաև հայրն ասաց՝ «Տասնոթ տարեկանին տվինք՝ տարան» եւ սա առիթ չի խնամախոսությունը հեշ անելու, որովհետեւ դուրս էր զալիս, որ մնացել են տասնյոթավյան ու անշափահասը: Հորեղբայրը ուզում էր, որ խնամախոսությունը չկայանա, սպասեն տեսնեն գնացածները ինչ են դառնում, եւ խոսքը այնպես էր տանում, որ գործը ինքնին փշանա, բայց ազնիվ, սրտից թոյլ մարդ էր, եղբոր որդու վստահությունից խեղճացած էր, իր հերթին աղջկա հայրը, աչքը վախեցած, համաձայն էր տալ նույնիսկ փոքրին, միայն թե մեկը մյուսի ետեւից չփախչեն գնան, միայն թե այս մի թագ ու պասկով մեծերի արարքը ծածկի: Հետո, նա անսպասելի էր իրեն աղջկա տեր զզացել, մերժելու ձեւը չգիտեր, եթե ուզենար անգամ: Նաև մայրն էր մեծերի մեղքի տակ մայրաբար սակված: Աղջիկներն էլ կարող էին բորբոքված լինել մեծ քույրերի արկածախնդիր քայլով, այնպես որ ամեն քան նպաստավոր էր Հարութի ամուսնության համար: Եվ չճգագեցին: Միայն, ձեւի համար, թեկուզ այդ նեղ վիճակում պատշաճ չէր որ առաջին եկածի առաջին ուզելով՝ աղջկան ձեռքը տան:

Եկան մյուս օրը: Իհարկե, հայրը համաձայն չէր, որ սուսուփուս տանեն . Էլի դառնում էր մեծերի փախուստի նման: Ուզում էր դիոլ-զուռնա, պար, զյուղի ականջը զցելու կամ իրեն խլացնելու քան: Երկու կողմից զիշելով-զիշելով եկան ու կանգ առան Հարութի ընկերների ակորդեոն-դիոլի վրա: Մի թերեւ սեղան աղջկա տանը զցեցին, մի թերեւ սեղան՝ Հարութի: Բայց Հարութի ընկերների ուրախությունը տեսեց մինչեւ լուսաբաց եւ ստացվեց համարյա հարսանիք:

Այսպես, հարսին ետ տանելը հետաձգվեց մի գիշերով: Մյուս օրը, երբ պինդ մութն ընկավ, երբ ժողովուրդը ոտք տուն քաշեց եւ դրսում նարդու հանդիպելու վտանգ չկար, Հարութը նորահարսին ետ տարավ հոր տուն: Հայրը մեռած էր — թաղած չէր: Բայց օգնական մի միտք եկավ՝ թե շահել են՝ չեն հասկանում, հասկացնող էլ չի եղել, որ պատշաճ չէ, կասկածելի է, որ հարսանիքի հաջորդ օրը աղջիկը հերանց վերադառնա: Այս հույսով ասաց՝ հաց դրեք:

Իսկ մոր ոտքերը գազօջախի մոտ տակը ծալվում էին: Սպասում էր մեծերի ետ գալուն — այս երեխուն ետ բերին: Միտք էր անում՝ ե՞րբ, որտե՞ղ կարող էր երեխան իր հսկող աշքից փախած լինել, ո՞ր շան որդին կարող էր . . . Ուղեղը քար էր կտրել: Բայց աշքերի դեմ եկավ ու մնաց աշխարհագրության դասատուի լպիրշ նայվածքը: Եվ մոխրագույն այդ աշքերը պսպղում էին պատշգամքի ամեն անկյունից: Ապշելու բան էր . եթե աշքերը մոխրի գույն ունեն, պիտի որ դրանց նայվածքը մարդուս մարմինը տաքուինվ չանի, պիտի որ . . . Բայց արի ու տես, որ տակը անթեղած շեղ էր ու փորձված կինն անգամ սրսկում էր, ինչ մնաց անփորձ երեխան:

Տան փոքրը տեսավ մոր ձեռքից ամեն բան թափվում է, հաց սարքելու գործն առավ իր վրա: Քույրն ու մայրը կողքը միայն բգրգում էին:

Իհարկե, աքլոր մորքել էր պետք նորափեսայի համար, բայց հավերը վաղուց թաղին էին եւ հանգամանքն էլ այնպիսին չեր, որ բակում թառժաժով աղմուկ սարքեն: Սա միանգամից հասկացվեց բոլորի կողմից: Դարձյալ փոքրը հիշեց, որ անցյալ օրվա խոզի մսից մնացել է:

Պատշգամքի մուտքի աշին խոհանոցն էր, պատշգամքի հակառակ ծայրին փեսա ու աներ նստած լուս էին: Այս անկյունում հարմարավետության նման մի բան էր իրար արված . պատշգամքի լայնքով մեկ թախտ էր դրված . մի կարճ թախտ էլ դրված էր տան հիմնապատի կողմից եւ սեղանը երկու կողմից ամփոփված էր դրանցով: Մյուս կողմերից մեկական աթոռ կար: Հարութը նստած էր աթոռին: Եղանակից մի երկու խոսք ասել՝ վերջացրել էին: Եղանակի հետ կապված՝ անասնակերից, անասունից խոսեցին՝ հատավ: Այստեղ տանտերը ձայն տվեց, որ օդի բերեն:

Պատշգամքի մյուս ծայրին իրար անցան, պահարանների դռները բացուխուի արին, բաժակները զնզացին եւ տան փոքրը օդին աճապարանոք բերեց դրեց: Հետո թթու-բան բերին: Եվ, իհարկե, այդ միջոցին այնտեղ ափսեից-բանից ջարդեցին:

Փեսան հասկանում էր, որ այս տանը այլեւս հաց չպիտի կտրի: Դրա համար նախ ասելիքը ասի վերջացնի . թե այսպես ու այսպես, ձեր աղջիկը, հարգելի

աներ-հայրիկ ու զռքանշ-մայրիկ, պարզվել է, այսպես ասած, այնքան էլ, ինձ թվում է, հեռու ձեր պատվից, թող թշնամուս չպատահի՝ ամենք էլ կարող է աղջկա տեր լինենք, — հեռու տնից, ուրեմն, այնքան էլ, ճիշտն ասած, ոնց ասեմ, որ . . . այնքան էլ, ուրեմն, կնության պիտանի չի . . . Այսինքն, շատ լավ էլ պիտանի է, բայց մի քիչ, ուրեմն, շուտ է պիտանի դարձել . . .

Հարութի բերանը չէր բացվում: Ճիշտն, իհարկե, հացին ձեռ չտալն ու գնալն էր: Այդ քայլը բավական էր, որ հասկանային: Չհասկանան էլ, թող իրենք իրենց մեջ պարզեն . . . Այս մտքի վրա Հարութը պատկերացրեց աղջկա վիճակը իր գնալուց հետո եւ հասկացավ, որ այդ բանը չի անի . . . Այդպես ջահելավարի թողնել գնալը իրեն չի սագի: Որպես վիրավորված կողմ՝ ճիշտը դա էր, բայց . . . Ուրիշ բան որ չլինի, ինքն այստեղ իր հորական տան ներկայացուցիչն է, փաստորեն իր եւ իր հոր տեղն է միաժամանակ եւ աներոշ հետ հարկավոր է տղամարդավարի խոսել: Հորեղբայրն այսօր կա — վաղը չկա, եղբայրը կորած է քաղաքներում, ինքը գերդաստանի գլուխ է դառնում, պիտի մտածվի այս երկու տների ապագա հարաբերությունների մասին: Խնդիրը պիտի պարզվի, որ բանը չհասնի տասնամյակների քեն ու թշնամանքի:

Որոշեց խմի, որ ասի: Խմեց: Մեկ էլ խմեց: Երրորդն էլ խմեց ու հեռվից, կցկտուր եկավ: Այդ ժամանակ անցել էին կարմիր գինուն ու աներն ասաց .

— Այ որդի, մեր ցեղն էղենց ա' հեշտ . . . Դրա մերն էլ էր էղենց: Ուզում ե՞ս էն պուճուրին տար՝ նույն ա . . .

Հարութը պապանձեց մարդու անկեղծությունից: Հետո սիրտը լցվեց մարդու մեծահոգությունից: Մի պահ եղավ, որ արլորացավ, իրեն շահ ու սուլթան տեսավ՝ մեծին թողնելու — փոքրին տանելու հեռանկարից: Ապա մեծահոգությանը մեծահոգությամբ պատասխանելու տղամարդկությունը քոնեց, եւ դա էր նրա բնույթը: Նաեւ գինին լավն էր, գիշերվա էն ժամը ու ճանաշածը ցանկալի: Վերջին հաշվով, մեծը փոքրից սիրուն էր: Իսկ Հարութը սիրունի գիծ էր: Կամ ներդաշնակության մոլի: Կամ համաշփության հիվանդ:

— Եթե դրան թողնելու ես, — ասաց հարբած-հաշտված հայրը, — պուճուրին տար: Թող մեկնումեկը տանդ լինի: Գիշերվա էս ժամին ո՞վ պիտի տեսած լինի,

որ մեկին քերել, մեկելին տարել ես, կիմանան՝ երեկ պուճուրին ես տարել: Հրեն էն երկուսին Էլ սպասում եմ . . . Տուն շնու թողնելու, բայց՝ որ զան: Բա որ լակոտները դոշներին զան . . Տար, տղա շան, սրան տար . . . Եթե ուզում ես՝ տար, բայց իմացի, շան ցեղ են, դրանց մերն Էլ եղ էր:

Հարութը տեսավ՝ այդ մարդու վիշտը իրենինից մեծ է: Նաեւ սիրո ու հաշտության ժամ էր: Իրենք Էլ այնքան իրար նման էին . . . Ոչ ոք չէր խղճալու այդ մարդուն, ոչ ոք չէր խղճալու իրեն, ծաղրի առարկա էին դառնալու առանձին-առանձին: Եվ ամեն բան կախված էր Հարութից: Կախված էր այս պահից: Հետո, փաստորեն, մենակ տուն զնալու տարբերակ չէր թողնվում:

— Հարսը թող մնա, մնացածը թող քնեն, — վճռեց Հարութը:

Տղամարդիկ իրար նայեցին: Եվ հասկացան՝ այս կյանքում իրենք իրար պահեցին՝ պահեցին, շպահեցին՝ կորած են:

Կանայք հեզորեն քաշվեցին ննջարան:

Գիշերվա մի ժամի աները ասաց .

— Աղջիկ շունենաս:

— Երբեք: — Հարութը ուզեց գլուխը վճռական տարութերի, բայց ցնցեց ուշրի զալու նման:

— Կնոջ շատ շսիրես, — եղածը անցած համարելով՝ որպես որդուն խրատեց աները: — Եթե շատ սիրեցիր՝ աղջիկ ես ունենալու, ես քեզ օրինակ: Ենպես արա, որ ինքը քեզ սիրի ո՛ տղա կունենաս . . . Լավ տղա ես, սիրտդ բարակ մարդ ես, քեզ սիրելուն չտաս, չթողնես փալաս-փուլուսից աչք բացի, չթողնես պարապ մնա, շատ լավ շապիրեք, որ իհմա Էլ մտածի՝ ես կա, էն կա, բա սրանից հետո ի՞նչ . . . Թող տանդ պակաս բան մնա, որ լինելը ուրախություն լինի . . . Թող միշտ երեխա քերի, որ պուճուր բանի, քնքության կարոտը ուրիշ բան շկարծի . . . Հետաքրքրասեր ցեղ են, թող շատ բան շտեսնեն, որ տեսնեն՝ ուզենալու են համն Էլ տեսնեն . . . Սիրտդ լրիկ բար մի արա, բայց սիրելուդ կարոտ թող, թող շմտածի, որ դու իրենն ու իրենն ես, մի բան Էլ զուցե, կողքից

լինի . . . Թող համոզված մնա, որ մի կյանքը քիչ է տղամարդուն իրենով անելու, մինչեւ տակը տեսնելու համար . . . Ես փակ կժի նման՝ չիմանաս ինչքան պակասեց, չիմանաս ինչքան մնաց . . . Քեզ մի քիչ էլ թաքուն պահի: Բարձր մնա, սիրտդ խալու պես ոտքերի տակ չփուս: Պարզ է, սկզբից կողքերով կգնան, հետո կբորբանան ու սիրուց-բանից կսրսիան, հետո տանու շստերով կտրորեն, հետո գոյությունդ լրիվ կմոռանան . . .

— Աղջիկ եղավ . . . — Երդվեց Հարութը:

— Եթե կարաս, դրանց ցեղի առաջը առ:

— Կտրեմ, — հնխորտաց Հարութը:

Հետո աները խճճված, խմած գլխին աշխարհը շուռ բերող միտք ասած:

— Ուրեմն, — ասաց, — դրանք դեռ են: Դրանք քեզ սիրել են տալիս ու իրենք չկան: Էստեղ էին, նստած էին, պառկած էին ու մեկ էլ չկան . . . Ոնց որ դու պառկած լինես իրենց պառկած տեղը: Տեղը դեռ տաք է, իրենք չկան . . .

Հարութը գլուխը թափ տվեց ու նայեց մութ ապակիներին:

— . . . Չարք են, — ասաց աները, — իրենց սիրել կտան ու շվաքի պես տակիցդ կփախչեն: Ու կտեսնես քիթդ գետնին է առել:

— Բա ո՞ւր են, — հարցրեց Հարութը:

Տունը, գյուղը՝ քնած, ականջ էր դնում:

— Իրենց մեջ են քաշվել, — շշնջաց աները:

— Աղջիկ եղավ . . . — Երդվեց Հարութը:

Ոչ դուրսը, ոչ ներսը ձայն-ծպտուն չկար:

Աները բաժակները լցրեց, վեր առան, որ տղամարդավարի լուռ, համախնի, երդման նման խմեն . . .

— ԶԵ՛, չե՛մ ուզում . . . շա՛ն տղա . . . ցա՛վդ տանեմ, մի՛ արա, չԵ՛ . . . — քնի
մեջ ճշաց, հեծկլտաց, մնշաց ու լոեց քույրերից ամենափոքրը: